

TERRORISME

Brødrene Presnjakov

ODENSE TEATER

Udarbejdet af:

Odense Teater 2005

SKOLEMATERIAL

TERRORISME
Af Brødrene Presnjakov

TERRORISME

Brødrene Presnjakov

Oversættelse
Michael Ramløse

Isenesættelse:
Per Smedegaard

Scenografi
Lisbeth Burian Hansen

Odense Teater
Værkstedet

Premiere
8. september 2005

Spilleperiode
8. september – 5. oktober 2005

INDHOLD

MEDVIRKENDE:	3
DEN LILLE OG DEN STORE TERRORISME	6
OM BRØDRENE PRESNJAKOV	7
OM FORESTILLINGEN ”TERRORISME”	7
TERRORISME – FØRSTE AKT	8
DEN INDRE TRUSSEL	19
Brødrene Presnjakov	19
To forfattere, èn stemme	20
En russisk sensation	20
INTERVIEW MED PER SMEDEGAARD	21
ARBEJDSSPØRGSMÅL	22
LINKS	22

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

MEDVIRKENDE:

[Eddie Karnil](#)

[Mads Nørby](#)

[Peder Dahlgaard](#)

[Betty Gløsted](#)

[Mette Maria Ahrenkiel](#)

[Sanne Særrens Taasti](#)

[Susanne Saysette](#)

[Inge Molnes Heramb](#)

[Sophus Kirkeby Windeløv](#) *

[Lars Hjøllund](#) *

*3. års elever fra Skuespillerskolen v/ Odense Teater

TERRORISME LEKSIKALT

Terrorisme er kommet helt tæt på Danmark og danskerne de seneste år. Efter 11. september 2001 har vi på egen krop mærket at sikkerhed og kontrol er blevet skærpet. Men terrorisme er ikke noget der blot kom efter angrebet på World Trade Center. Terrorisme har været et anvendt våben i mange år.

Den Store Danske Encyklopædi skriver under opslaget "terrorisme":

Terrorisme, vold, oftest mod sagesløse, udført af enkeltpersoner, grupper eller netværk for at gennemtvinge politiske forandringer eller skabe opmærksomhed om et politisk eller religiøst budskab, eller statsterrorisme, forstået som vold udøvet af stater mod egen befolkning eller andre landes befolkninger mhp. at opretholde et magtregime og/eller sende en politisk meddelelse til tredjepart.

Definition. Begrebet er stærkt omstridt, og der er ikke enighed om en enkelt udtømmende definition. Faglitteraturen opregner flere hundrede definitioner, hvoraf 90 er forskellige staters definitioner. Problemerne skyldes dels begrebets forhold og nærhed til andre typer vold (kriminalitet, guerillakrig, friheds- og modstandskamp osv.), dels at det indgår i politiske legitimeringer af magtanvendelser eller antiterrorvirksomhed, som kan have negative konsekvenser for borgerlige rettigheder eller international ret.

Som eksempel på problemerne med en entydig definition kan nævnes den libanesiske bevægelse Hizbollahs aktiviteter fra begyndelsen af 1990'erne, hvor gruppen havde indstillet angreb på og gidseltagninger af udlændinge. I stedet optrappede Hizbollah en væbnet kamp mod de israelske tropper og den israelskstøttede sydlibanesiske hær i den israelske besættelseszone i Sydlibanon, og de foretog raketangreb fra Libanon mod det nordlige Israel. Kampen betegnes af Hizbollah selv samt af lande som Syrien og Iran som en frihedskamp, mens Israel og USA betegner den som terrorisme. Det forhold, at Hizbollah opererer i et veldefineret territorium, kunne begrunde benævnelse

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

sen guerillakrig for bevægelsens aktiviteter, mens det faktum, at den angriber civile mål i Israel, kunne begrunde termen terrorisme. Endelig har navnlig de arabiske lande karakteriseret de israelske gengældelsesangreb mod Hizbollah i Libanon som statsterrorisme, fordi de rammer sagesløse og primært har til formål at sende et politisk signal til tredjeparten Syrien, der menes at have indflydelse på Hizbollah.

Historie. De fleste forskere lader terrorismens historie begynde med Den Franske Revolution, hvor begrebet af Robespierre under Rædselsherredømmet 1793-94 tillagdes en positiv betydning som instrument mod revolutions- og statsfjendtlige oprørere. Andre ser terrorismens rødder så tidligt som 66-73 e. Kr., da medlemmer af et radikalt jødisk parti, zeloter, bekæmpede den romerske besættelsesmagt med en mordkampagne. Derudover blev terroristiske metoder anvendt af en shiitisk sekt (assassiner) i Syrien og Iran i middelalderen samt af de indiske thugger fra 1300-1800-tallet. Efter Den Franske Revolution tillagdes begrebet den negative betydning, det har i dag. Den russiske gruppe Narodnaja Volja, der blev grundlagt i 1879, regnes som den første egentlige terrorgruppe. Gruppen blev videreført i form af anarkistiske grupper, der ud over i Rusland etablerede sig i Storbritannien, Centraleuropa og USA.

Statsterrorisme. Eksempler på statsterrorisme fra 1900-tallet er Nazityskland og Sovjetunionen under Stalin, hvor terror var en del af statens politik over for befolkningerne. Arrestationer, fængslinger, tortur og likvideringer blev gennemført i stort omfang uden retligt grundlag for at skabe en tilstand af frygt. Til begrebet statsterrorisme hører tillige forskellige staters støtte til terrorgrupper, fx Sovjetunionens og DDRs støtte til palæstinensiske og vesteuropæiske grupper under den kolde krig, Irans støtte til islamistiske grupper i Mellemøsten og USAs støtte til grupper i navnlig Latinamerika.

Antikolonial terrorisme. I midten af 1900-tallet opstod en række terrorgrupper i forbindelse med afkoloniseringen. Fx kan nævnes Irgun Zevai Leummi, der blev oprettet i 1931 i det britiske Palæstinamandat med det formål at kæmpe for en jødisk stat ved at udøve terror mod den arabiske befolkning og de britiske styrker i området, den cypriske gruppe EOKA, der gennemførte en antibritisk kampagne 1955-56, samt den algeriske frihedsbevægelse FLN, der havde succes med en terrorkampagne rettet mod de franske myndigheder i Algeriet i 1957. Antikoloniale terrorgrupper kendes i efterkrigstiden fra alle områder i den tredje verden.

Etnisk-national terrorisme. Terrorismen blev for alvor et europæisk problem fra 1970'erne og frem, hvor man kan skelne mellem en etnisk-nationalistisk og en ideologisk-politisk, navnlig venstreorienteret revolutionær, terrorisme. Med den palæstinensiske gruppe >Sorte Septembers aktion ved De Olympiske Lege i München i 1972 blev en større terrorbølge indvarslet i Europa. Sorte September kæmpede som en del af PLO for en selvstændig stat og ville med aktionen i München gøre verdenssamfundet opmærksom på den palæstinensiske sag. Ud over omfattende israelske gengældelsesaktioner mod palæstinensiske flygtningelejre i Libanon og Syrien havde begivenheden to skelsættende resultater: Ved OL var ca. 6000 mediepersoner samlet, som rapporterede terroraktionen direkte til flere hundrede millioner med det resultat, at den palæstinensiske sag for alvor kom på den internationale dagsorden. Det andet resultat var, at de europæiske sikkerhedstjenester begyndte at opbygge et særligt antiterrorberedskab. Forud for aktionen i München havde man kendt til palæstinensisk terrorisme.

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

Helt tilbage fra 1950 havde militsgrupper angrebet Israel fra nabolandene. Med etableringen af PLO og en række andre grupper fik den palæstinensiske terrorisme internationale dimensioner, fra 1968 gennem en række flykapringer. PLO-gruppernes terroraktioner fortsatte frem til slutningen af 1980'erne. Med PLOs anerkendelse af den israelske stat i 1988 indstillede organisationen aktionerne. Andre eksempler på etnisk-nationalistiske grupper er det kurdiske PKK, den baskiske gruppe ETA og det irske IRA. Flere af de etnisk-nationalistiske terrorgrupper har fået støtte af stater, der enten sympatiserede med deres sag eller kunne se deres interesse i at fremme terroren. Fx støttede Libyen, Syrien og Yemen de palæstinensiske grupper, og Sovjetunionen og DDR brugte grupperne som et led i den kolde krig.

Ideologisk-politisk terrorisme. Som en udløber af studenteroprøret i 1968 etableredes der i flere europæiske lande stærkt venstreorienterede grupper, der ville fremme en kommunistisk revolution i Vesteuropa ved at gennemføre terrorangreb mod staten, militærinstallationer og multinationale virksomheder. I Vesttyskland etableredes Rote Armee Fraktion (RAF). RAFs aktiviteter omfattede mord, kidnapninger og sabotage. Gruppen samarbejdede endvidere med de palæstinensiske grupper og tog både del i palæstinensiske flykapringer og købte kurser i våbentræning og terrorplanlægning af palæstinenserne, der drev en række træningslejre i lande som Libanon og Yemen. Endelig er det efter DDRs sammenbrud blevet afsløret, at landet intensivt støttede RAF. En tilsvarende gruppe blev etableret i Italien, hvor Brigade Rosse i 1970'erne var særdeles aktiv.

Religiøs terrorisme. I 1990'erne har terroristiske grupper med en religiøs platform markeret sig. Skønt islamisk baseret terrorisme har været kendt i Egypten siden slutningen af 1920'erne, gjorde den sig først for alvor bemærket efter nederlaget til Israel i 1967. Gruppen al-Jihad stod således bag mordet på Egyptens præsident Anwar al-Sadat i 1981, angiveligt fordi han havde indgået fred med Israel i 1979. Det var imidlertid først fra 1992, at den islamiske terrorisme markerede sig med omfattende terrorkampagner rettet mod sekulære politikere, koptere og udlændinge, herunder turister. Den kendteste egyptiske gruppe er al-Jamaa al-Islamiyya, der både stod bag massakren på 57 turister i Luxor i november 1997 og var indblandet i bombesprængningen af World Trade Center i New York i 1993. Andre islamiske grupper er den palæstinensiske gruppe Hamas, der i opposition mod fredsprocessen i Mellemøsten i 1990'erne har gennemført en række terrorangreb i Israel, samt GIA i Algeriet, der siden 1993 har bekæmpet både civile og sikkerhedsstyrkerne i Algeriet. Derudover findes der en lang række islamiske grupper, der opererer på Den Arabiske Halvø, i Pakistan, Afghanistan, Indien, Kashmir samt i Centralasien og Kaukasus. I USA er der et antal stærkt højreorienterede, racistiske, kristne grupper, der opfordrer til vold mod forbundsregeringen, farvede, jøder og abortlæger, og som har udført adskillige bombesprængninger, bl.a. mod abortklinikker. Den mest kendte aktion var bombningen af en offentlig bygning i Oklahoma City i 1995, hvor 168 omkom. Endelig eksisterer der grupper, der hviler på et jødisk grundlag, fx Kach, der blev etableret i Israel i begyndelsen af 1980'erne af M. Kahane. Gruppen er mod afgivelse af jødisk land i fredsprocessen i Mellemøsten, og det var en person med tilknytning til denne gruppe, der stod bag mordet på den israelske ministerpræsident Yitzhak Rabin i 1995.

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

Postmoderne terrorisme. En lang række fortrinsvis amerikanske teoretikere hævder, at terrorismen i 1990'erne ændrede karakter. En klassisk definition karakteriserede terror som teater: Målet med terror er primært at forkynde et budskab, hvorfor det drejer sig om "få dræbte, men mange tilskuere". Denne definition peger på en nær sammenhæng mellem medier og terrorisme. Terroren er et forhandlingsoplæg, der sigter mod at få et antal veldefinerede krav opfyldt. Som modsætning hertil peges der på, at navnlig de religiøse gruppers mål er abstrakte, og at formålet med terroren ikke er gennemførelse af konkrete opnåelige krav, men mere har apokalyptisk eller messiansk karakter; det gælder om at slå så mange ihjel som muligt. Eksempler er den japanske gruppe Aum Shinrikyo ('den højeste sandhed'), der i 1995 spredte giftgas i Tokyos undergrundsbane uden tilsyneladende andet mål end at dræbe så mange som muligt, og den saudiarabiske rigmand Osama bin Ladens internationale islamiske terrornetværk. Det frygtes, at sådanne grupper eller netværk med internationale forbindelser kan komme i besiddelse af masseødelæggelsesvåben som ABC-våben og derved være i stand til at rette omfattende angreb mod fx amerikanske storbyer. Denne nye type terrorisme betegnes superterrorismen, katastrofisk terrorisme eller postmoderne terrorisme, og forsvaret mod den har i 1990'erne fået en særdeles høj prioritering i amerikansk sikkerhedspolitik, mens risikoen vurderes noget lavere i Europa. Hverken staterne imellem eller blandt teoretikere er der enighed om truslen fra terrorisme, eller om hvilke forholdsregler det er nødvendigt at tage. Alligevel er terrorisme, navnlig international terrorisme, ved indgangen til 2000-tallet. Et centralt begreb i formuleringen af et nyt sikkerhedspolitisk koncept efter den kolde krig.

Taget fra Den Store Danske Encyklopædi, bind 19, side 14

DEN LILLE OG DEN STORE TERRORISME

Terrorisme kan have mange ansigter. Det ene af dem kender vi alle ganske godt fra nyheder i aviser og fjernsyn. Her handler terrorisme om at myrde uskyldige med selvmordsbomber eller bilbomber. Terrorismen bliver i denne forbindelse brugt som våben i en kamp mod et regime eller i oprør mod regeringen. Denne direkte vold bruger befolkningen som gidsler mod den siddende regering. Ved at gøre dette håber de på at befolkningen enten vil protestere eller at politikerne vil give dem de ønskede rettigheder mod at de ophører med at udføre terroraktioner. Dette er dog kun én side af terrorismen.

Terrorisme kan også være at udsætte en klassekammerat for mobning, at lyve for sine forældre eller kæreste, at holde nogen hen i nervøs uvidenhed eller blot at tro at ens egne problemer er de eneste i verden.

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

OM BRØDRENE PRESNJAKOV

Vladimir og Oleg Presnjakov mor er iraner, mens deres far er russer. De er vokset op i provinshovedstaden Jekaterinburg ved Uralbjergene. De har taget en universitetsuddannelse i litteratur og har begge undervist i litteraturhistorie, sociologi og filosofi. Oleg Presnjakov er desuden docent i litteraturhistorie dvs. han har skrevet en doktorafhandling. "Terrorisme" er brødrenes første internationale succes. Forestillingen havde premiere på det traditionsrige Moskvas Kunstnertheater de 8. november 2002.

OM FORESTILLINGEN "TERRORISME"

Terrorisme er bygget op som seks handlingsbilleder, som på finurlig vis bindes sammen til sidst. Selvom Terrorisme indledes med en bombetrussel handler forestillingen ikke om den terrorisme, vi ser i tv. Terrorisme handler om hverdagens terrorisme – om hvordan vi terroriserer hinanden på den mest perfide vis.

Stykket starter med at manden ikke kan komme med sit fly pga. en mulig bombe på startbanen. Passageren er derfor henvist til passiv venten sammen med de andre passagerer. Men manden vil ikke lade sig terrorisere og forlader lufthavnen.

Der klippes til et soveværelse, hvor en kvinde og en mand leger den ældgamle forførelsesleg. Hun driller ham. Hun beder ham om at binde sig til sengen – som en del af legen, men han ender med at binde hende rigtigt til sengen og kneble hende, så hendes angst vil virke helt ægte.

Det næste billede er fra et kontor, hvor personalet bliver terroriseret af chefen, hvilket har ført til at én af de ansatte har hængt sig i psykologens hundesnor. Kontoret er i oprør.

Fjerde billede er to ældre kvinder, der ser efter den enes barnebarn. De to damer kender hinanden godt. Den ene mener, at den anden selv er ude om den ulykke hendes datter er havnet i. Den ene kvinde har myrdet sin mand ved langsomt at forgive ham – hun foreslår denne løsning til sin veninde. På den måde kan hun slippe af med sin utålelige svigersøn. Den anden er dog betænkelig. Manden fra lufthavnen sætter sig ved de to damer – han græder. Barnebarnet sigter pludselig på de to damer. Det bliver de to meget fortørnede over, og scenen ender med at de jager barnebarnet for at få ham til at stoppe.

I det femte billede er vi på en kaserne, hvor en indsatsgruppe mobber en af deres kammerater. De snakker om de lidelser, de ser når de kommer ud til brande, eksplosioner mv. Én viser et billede af en kvinde, hvor kroppen er blevet sprunget væk, mens de bundne arme og ben stadig sidder fast i sengen. Det er kvinden fra andet billede. Hendes mand kom hjem, mens hendes elsker sov og hun selv lå bundet og kneblet på sengen. Han lukkede vinduerne og tændte for gassen. Hvad han ikke ved, da han i sjette billede sidder i et fly, er at den lille dreng, der stak af fra sin bedstemor, trykkede på ringeklokker hele vejen op i ejendommen. Og da han trykkede på deres ringeklokke sprang en gnist, der fik hele etagen til at eksplodere.

Således bindes alle skæbner sammen i dette drama om hverdagens terrorisme.

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

TERRORISME – FØRSTE AKT

MAND I MILITÆRUNIFORM:

Lufthavnen er lukket.

PASSAGER:

Hvilket?

MAND I MILITÆRUNIFORM:

Lufthavnen er lukket.

PASSAGER:

Men jeg skal flyve om tyve minutter.

MAND I MILITÆRUNIFORM:

ID!

PASSAGER:

Værsgo. Billet, pas... *(fumler lidt, rækker soldaten sin billet og sit pas – denne studerer papirerne, og giver dem derefter tilbage til passageren)*

MAND I MILITÆRUNIFORM:

Lufthavnen er lukket.

PASSAGER:

Hvordan skal jeg så komme af sted?

Manden i militæruniformen tier og ser med koncentreret og strengt blik nærmest lige igennem passageren.

PASSAGER:

De er sikkert træt af at forklare alle mennesker, hvorfor de ikke må komme ind, men, ser De, jeg er ikke helt opdateret. Jeg har købt min billet for en uge siden, og ingen har sagt noget til mig om at... ja, altså... at der pludselig kunne blive lavet om på det hele, fordi lufthavnen er lukket. Jeg insisterer på, at De svarer på mine fuldkomne berettigede spørgsmål...

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

MAND I MILITÆRUNIFORM:

Der er en bombe i lufthavnen. Alle afgang er udsat på ubestemt tid. Så snart bomben er demonteret, kan De komme igennem.

PASSAGER:

Nå, så kan jeg komme igennem, - men til den tide er det jo fuldstændig meningsløst... Hvad fanden er det, der foregår... En bombe i lufthavnen... Og hvornår har De... hmmm. Nå...

Passageren mumler noget mere, mens han går væk fra soldaten og sætter sig på sin kuffert ved siden af de øvrige ventende.

PASSAGER:

(til den nærmeste, der sidder oven på en ternet kuffert) Ved De, hvad der foregår?

PASSAGER 1:

(kigger op i luften, kniber øjnene sammen) Selvfølgelig... der er en bombe i lufthavnen...

PASSAGER:

Hvorfor? ... jeg mener, - er der en eller anden, der ankommer eller rejser, en meget... en, som skulle udsættes for et attentat... en politiker, en videnskabsmand?

PASSAGER 1:

(vender sig mod Passager 2, som ikke har nogen bagage og derfor sidder direkte på asfalten. At han i det hele taget er passager kan man kun gætte sig til, fordi han – som de andre – sidder og venter på, at lufthavnen skal åbne igen) Er De politiker?

PASSAGER 2:

Nej

PASSAGER 1:

Videnskabsmand?

PASSAGER 2:

Nej

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

PASSAGER 1:

Mærkeligt. De er den eneste her, som mere eller mindre ligner en politiker eller en videnskabsmand...

PASSAGER 2:

Hvorfor?

PASSAGER 1:

Fordi De ingen bagage har.

PASSAGER 2:

Og hvad så?

PASSAGER 1:

Ingen bagage betyder, at det er noget, De ikke behøver at tage dem af – det bliver ordnet for Dem, eller at De ikke har brug for bagage, fordi De er så optaget af politik eller videnskab, at De ikke kan tænke på noget som helst andet...

PASSAGER 2:

Der har De ret – jeg tænker ikke på andet. Men jeg er ikke politiker, og jeg er ikke videnskabsmand.

PASSAGER 1:

Men er De et attentat værd?

PASSAGER 2:

Det ved jeg ikke...

PASSAGER 1:

Altså, ville man anbringe en bombe i lufthavnene for at få ram på Dem?

PASSAGER 2:

(nervøst) Og hvor har De fra, der skulle være en bombe i lufthavnen?

PASSAGER 1:

(ironisk) Rent gæt!

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

PASSAGER:

Militærfolkene sagde det...

PASSAGER 1 og PASSAGER 2:

(i kor) Har militæret sagt det?

PASSAGER:

Ja, de har lige fortalt mig, at...

PASSAGER 2:

Det har de ikke sagt noget om til mig... Jeg ved kun, at nogen har efterladt noget bagage på startbanen. Og indtil de får undersøgt det, har de indstillet alle fly og lukket lufthavnen...

PASSAGER:

På grund af noget bagage?!

PASSAGER 2:

Selvfølgelig – på grund af noget bagage! Det kan jo være alt muligt. Vi kan alle sammen ryge i luften. Og det er naivt at tro, at nogen har anbragt en bombe i lufthavnen for at få ram på en politiker eller en videnskabsmand. Det er for at få ram på os alle sammen, alle os, der sidder her. For når uskyldige mennesker bliver slået ihjel, helt almindelige, kedelige mennesker – så er det endnu værre, end hvis det var en eller anden stor kanon.

Hvis helt almindelige mennesker bliver slået ihjel, og mærk Dem mine ord, hele tiden i massevis, ikke i krig, men hjemme hos sig selv, i flyvemaskiner eller på vej til arbejde, så ændrer alt i samfundet sig helt af sig selv, og politikerne med deres uduelige politik, og videnskabsmændene med al deres lærdom kan stikke det hele skråt op...

PASSAGER:

Stikke det skråt op...?

PASSAGER 2:

Ja, skråt op!, for ingen og intet kan styre en verden, hvor helt almindelige mennesker ustandseligt bliver slået ihjel, - hele tiden og i massevis.

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

PASSAGER 1:

Ja, ærligt talt, hvorfor skulle man gå efter folk, der er godt beskyttet, når det er meget lettere at dræbe en ide, en mening – den er der jo ingen, der passer på... Hele livets mening og idé er i menneskene, i alle os, men os er der ingen, der passer på! Selv nu beskytter de lufthavnen – og ikke os.

PASSAGER 2:

Det går altid ud over uskyldige mennesker...

PASSAGER 1:

Ja, det er altid de uskyldige, det går ud over... *(mens de siger disse to sætninger ryster Passager 2 og Passager 1 meget sigende på hovedet)*

PASSAGER 2:

Når alt kommer til alt, er alle jo skyldige i et eller andet...

PASSAGER 1:

Men det kan aldrig være en grund til at sprænge alle mulige i luften!

PASSAGER:

Øjeblik, hvordan kommer De frem til at påstå, at der i de kufferter rent faktisk *er* noget, som vil eksplodere?

PASSAGER 1:

Det er *de* i gang med at opklare, vi påstår ikke noget. Vi gør os nogle overvejelser, men de *(peger mod militærfolkene ved afspærringen)* de – opklarer.

PASSAGER 2:

Men uanset hvad – det er allerede sket.

PASSAGER 1:

Ja. Ja. Det er sket.

PASSAGER:

Hvad for noget? *(ser sig demonstrativt til siderne)* Og hvor er så røgen, glasskårene, murbrokkerne. Hvor?

PASSAGER 1:

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

Det er alt sammen indeni

PASSAGER:

Indeni?

PASSAGER 1:

Ja, indeni alle os, der sidder her nu, - og i dem, der forhindrer os i at komme ind (*peger mod militærfolkene*)
De folk, der er på vagt nu, dem har man jo revet ud af et eller andet, væk fra deres almindelige liv... fået dem til at bekymre sig, blive bange, selvom de prøver at give indtryk af, at de ikke frygter noget. Men kulden er indeni, forstår De, en kulde, der klæber til dem – nej-nej, - den løber koldt ned ad ryggen på dem, det kan jeg se... Alle her har fået noget slået i stykker indeni, er blevet tvunget til at tænke på noget andet... Og hvad skal man stille op med det?! Hva'?!

PASSAGER 2:

Og dem, der på det givne tidspunkt er ude på startbanen, de risikerer jo livet – de åbner kufferterne – der er tre, og alle tre – hver eneste af dem – er måske fyldt med sprængstof!

PASSAGER 1:

Alle tre?

PASSAGER 2:

Det er ikke udelukket! Når først det rigtigt knalder, så regner det med glasskår – selv hér.

PASSAGER:

De har åbenbart siddet her længe, og alting har hobet sig op for Dem, og De forstår sikkert hinanden med et halvt ord, - det virker så koordineret, den måde, De skildrer det på.

PASSAGER 2:

(med påtaget forskrækkelse) Koordineret?

PASSAGER 1:

(hånligt) Koordineret!

Begge tier i lang tid

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

PASSAGER:

Hvad er klokken?

PASSAGER 1:

Hvorfor det? Der er alligevel ingen, der når noget nu. Hvor skulle De nå noget?

PASSAGER:

Hvad betyder det nu? Jeg havde bare noget, jeg skulle nå. Jeg skulle flyve fra det her sted til et andet... Det er noget arbejde, et møde... Jeg blev kørt herud, min kone pakkede kufferten, kørte mig herud og venter mig hjem i morgen, og dér venter de mig om tre timer, men jeg er der ikke om tre timer, vel...

PASSAGER 1:

Det er De ikke!

PASSAGER 2:

Nej, det er De ikke?

PASSAGER:

Jeg kommer med andre ord for sent hele vejen igennem! Hvad skal jeg stille op?

PASSAGER 1:

Ja, hvad skal man stille op?

PASSAGER 2:

Hvis det hele eksploderer – kommer vi ikke af sted foreløbig, de skal først have udbedret skaderne...

PASSAGER 1:

I det tilfælde kommer vi slet ikke af sted!

PASSAGER 2:

Hvis de rydder for bomber, så kommer vi alligevel ikke af sted lige bagefter...

PASSAGER 1:

Nå?

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

PASSAGER 2:

Det går to-tre timer med at ændre alle afgangene, det hele er jo blevet forrykket..

PASSAGER:

Jeg håber altså ikke, der er røget noget i luften – uanset hvad, er det tvingende nødvendigt, at jeg når frem, tvingende nødvendigt...

PASSAGER 1:

De når frem. Om seks timer – tidligst, hvis de er i gang med at bomberydde nu...

PASSAGER:

Det er jo forfærdeligt, sindssygt – hvad er det for en tid, vi lever i, hvor man ikke kan føle sig sikker nogen steder – kun i sit hjem kan man...

PASSAGER 1:

I sit hjem?

PASSAGER:

Kun i sit hjem kan man...

PASSAGER 2:

I sit hjem?...

PASSAGER 1:

Nu skal De passe på, hvad De siger!

PASSAGER:

Hvad mener De?

PASSAGER 1:

Hvem ved, hvor det fører os hen? Hvordan er det gået med konkurrencen? Ved De det?

PASSAGER:

Konkurrencen? I erhvervslivet?

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

PASSAGER 1:

Hvor som helst! Når nogen vil bevise overfor andre, at han er bedre end han rent faktisk er, - det lyder uskyldigt, ikke sandt, men hvor har det ført os hen?

PASSAGER:

Ja, ja, hvor har det ført os hen?

PASSAGER 2:

Konkurrencen er blevet et spørgsmål om at vælge! Når der nu er noget andet at vælge, hvorfor skal man så ikke vælge det? At vælge – det er også at vælge fra. Grusomt!

PASSAGER 1:

I princippet ja, det *er* et problem at skulle vælge. – selvom det siges, at "Pepsi Cola" og "Coca Cola" har samme ejer – og hele deres indbyrdes konkurrence bare er et snedigt nummer! Køber man ikke den ene, så køber man helt sikkert den anden – og ejeren tjener på det hele, fordi det hele er hans! Det hele!

PASSAGER 2:

Ja-ja, ja-ja... Og derfor er spørgsmålet om at vælge i virkeligheden et opdigtet problem, et stort bluffnummer! Det hele er afgjort på forhånd. Også nu.

PASSAGER:

Nu?

PASSAGER 1:

Selvfølgelig. Jeg er f.eks. ved at eksplodere, jeg kan næsten ikke lade være med at fare i struben på en eller anden, fordi jeg kommer for sent. Jeg når ikke det, jeg skal, og jeg kan også blive slået ihjel – det var godt, de opdagede de kufferter på startbanen i tide! Men jeg har rent faktisk ikke noget valg! Jeg er tvunget til at sidde og vente på, at hele dette vanvid holder op! Jeg er tvunget til at være en del af det!

PASSAGER: Jeg har et valg!

PASSAGER 2:

Ja?

PASSAGER:

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

Ja. Jeg tager hjem. Og senere, når det er overstået herude, så kommer jeg igen og så rejser jeg. Men nu tager jeg hjem, fordi jeg ikke vil vente her, det kommer ikke mig ved. For min skyld kan der ske, hvad som helst her. Jeg tager hjem og venter, ændrer min billet – flyselskabet dækker omkostningerne, og uanset hvad, så kommer jeg frem – med forsinkelse – men jeg kommer frem – og det er fuldstændigt ligegyldigt, om det er til tiden eller ej – fordi jeg har en vægtig grund. De skal bare tænde for fjernsynet, så finder De ud af, at jeg har en vægtig grund – og jeg venter derhjemme.

PASSAGER 2:

Det er den rene selvterapi!

PASSAGER 1:

Tror De, det hjælper?

PASSAGER:

(mumler) Der er en bombe i lufthavnen, jeg tager hjem. Jeg er der om en time – max.
Sådan er det. – Jeg tager hjem.

PASSAGER 1:

De tager hjem?

PASSAGER:

Ja, det er meningsløst at blive her, det her cirkus kommer til at tage lang tid.

PASSAGER 2:

Det gør det.

PASSAGER:

Farvel.

PASSAGER:

Men De kommer tilbage?

PASSAGER:

Ja, selvfølgelig, jeg flyver under alle omstændigheder i dag!

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

PASSAGER 1:

Nå, men så – på gensyn!

PASSAGER:

På gensyn?

PASSAGER 1:

Når hele det her cirkus er overstået, så begynder der er nyt – de propper sikkert os alle sammen ind i én flyvemaskine, og så flyver de os rundt med lydets hastighed – til hvor vi skal hver især...

PASSAGER:

Jeg forstår hverken Deres morsomheder eller hvad De vil sige med dem – jeg synes, det er dårligt tidspunkt at forsøge at være morsom på!

PASSAGER 2:

Hvad... venter man Dem?

PASSAGER:

Hvem?

PASSAGER 2:

Ja, der hvor De nu skal hen? Eller det andet sted? Hvis man ikke venter Dem, kan De måske blive?

PASSAGER:

Det skal være en overraskelse! (*går*)

PASSAGER 2:

På gensyn!

Passageren går sin vej. Passager 1 og passager 2 bliver siddende og venter.

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

DEN INDRE TRUSSEL

Af Ninette Mulvad

På latin betyder "terror"; det, der frygtes".

"En morgen stod jeg og kiggede ud af vinduet i vores lejlighed, da en politibil standse-
de lige ud for vores opgang. Straks kørte min fantasi løs; der var vist også noget med,
at vores underbo var en lidt suspekt fyr, hvad mon han havde gjort?"

På få minutter nåede jeg at komme ret langt ind i en forestilling om min underbos for-
bryder-historik. Så steg en betjent ud af politibilen, med favnen fuld af blomster!!!!!!!. "

- Sådan indleder instruktør Per Smedegaard læseprøven til "Terrorisme" med en kon-
kret illustration af, hvordan man hurtigt kommer til at konkludere og skabe dramatiske
situationer, blot ved synet af en politibil, eller en brandmand i uniform, en gruppe ind-
vandrere - eller; når vi hører ordet "terrorisme", som i disse år - med rette, desværre -
oftest forbindes med en ydre trussel.

Men i skuespillet "Terrorisme" er begrebet vendt en omgang, og vi konfronteres med
mennesker, hvis liv og hverdag er sat under tryk, i en sådan grad, at de langsomt
sprænges indefra. Som omvandrende "tikkende bomber" er de til fare for sig selv, og
for deres nærmeste. Den terror, de udøver, kan være mental, seksuel, kollegial - over-
for de mennesker, vi omgiver os med hver dag, er vi er alle potentielle terrorister. Eller
som det hedder i en nøglereplik i "Terrorisme": "Når alt kommer til alt, er alle jo skyldi-
ge i et eller andet...".

Brødrene Presnjakov

De unge, russiske brødre Presnjakov, Vladimir (30) og Oleg (35), som skrev "Terro-
risme" i 2001 (FØR 11. september!), siger i et interview, foretaget af Michael Winarski
(Dagens Nyheter, 26. januar 2004):

"- Oleg: Det lyder måske naivt, men vi skriver i håbet om, at man måske kan være med
til at forandre verden.

- Vladimir: Vi interesserer os egentlig ikke for terrorisme, men for det, der sker i men-
nesker, og hvordan det påvirker samfundet. Terroren er virkelig, men vi forsøger at se
den fra en anden vinkel.

- Oleg: Det skaber en mulighed for at standse op, og tænke over, hvad der foregår
omkring én.

Men gør folk mon så det? Det håber jeg!

- Vladimir: Det tror jeg, de gør. At dømme efter den modtagelse, som stykket fik i Eng-
land, behandler "Terrorisme" emner, som er vigtige i et hvilket som helst samfund.

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

- Oleg: De forstod, at det ikke handler om bomber, men om mennesker, som sprænges indefra."

To forfattere, én stemme

Som de to brødre taler, sådan skriver de - ifølge ovennævnte interview - også: De taler på skift. Mens den ene leverer en gennemtænkt formulering, tænker den anden i ro og mag over en sætning, der supplerer. Nogenlunde sådan bliver deres teater-tekster til, siger de selv. Deres

skuespil er resultatet af en stadigt, flydende samtale, en dramaturgi baseret på dialog.

De skriver - og markedsfører sig - kollektivt, som "Brødrene Presnjakov". Og ifølge deres eget udsagn er det en proces, der er legende let. Afstanden mellem tanke og tekst forekommer misundelsesværdig kort:

- "Vi er en udelelig helhed, så man kan egentlig ikke sige, at vi er to forfattere", siger Oleg.

- "Det er en naturlig proces, næsten som at børste tænder, til sidst tænker man slet ikke på, hvordan man gør", siger Vladimir.

- "Vores dialog former sig på organisk vis til dramatik", siger Oleg

En russisk sensation

"Terrorisme" havde ur-premiere den 8. november 2002, og blev hurtigt en sensation i det russiske teater, udnævnt som bedste nutidige drama af Kulturministeriet og Moskvas Kunstneriske Teater (MchAT), grundlagt 1898 af gruppen omkring Stanislavskij og Tjehhov.

- "Det er helt vanvittigt, at næsten det første, vi skrev, blev opført på Ruslands fremmeste teater, det er sådan noget, der er næsten usandsynligt!", siger Vladimir.

Brødrene er dog ikke blinde for, at en del af succesen i hjemlandet skyldes, at "Terrorisme" havde premiere to uger efter, at tjetjenske terrorister havde besat Dubrovka teatret i Moskva, med gidseltagninger og blodig udgang til følge.

- "Det påvirkede selvfølgelig modtagelsen, men vi skrev jo stykket lang tid før, endda længe før 11. september 2001", siger Oleg.

Det er klart, at et skuespil med sådan en titel får en særlig effekt i et Rusland, som er mærket af økonomisk kollaps, generel splid, krig i Kaukasus og - terrorisme.

Men selvom rammerne for et par scener i skuespillet "Terrorisme" er sat af en bombe-trussel, vil de to forfattere, som sagt, hellere vende tematikken indad:

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

- "Det er os selv, der sætter grænserne, man kan skyde skylden på samfundet, men det er mere frugtbart at vende blikket mod sig selv", siger Vladimir - og peger dermed på endnu én af de vigtige pointer, som kommer til udtryk i en replik i "Terrorisme": "Løs dine egne problemer først, så kan du tænke på de andre bagefter!".

Siden den russiske premiere er "Terrorisme" blevet opført med stor succes på teatre i bl.a. London, Lissabon, Stockholm, Oslo - og den 8. september er det så Odense Teaters tur, med en Danmarkspremiere som vi glæder os til at dele med vores publikum!

(kilde: Michael Winarski, Dagens Nyheter, 26. januar 2004)

INTERVIEW MED PER SMEDEGAARD

Interview med instruktør Per Smedegaard og Kasper Munk, assistent og dramatiker-elev v/ Aarhus Teater

Hvorfor synes du dette manuskript er interessant?

Per Smedegaard:

Der er nogle enormt genkendelige mennesker og nogle meget meget genkendelige situationer.

Det tiltrækker mig, at der er nogle mennesker og nogle situationer, som jeg umiddelbart kan genkende fra min egen hverdag. Og så synes jeg, det er superinteressant, at det er skrevet længe før – vi denne omgang – overværede terrorisme. Det er skrevet inden 11. september 2001, og det er skrevet i Rusland.

Når man kigger på de to gamle damer, så kunne de lige så godt sidde i Odense i dag. Det var det, der åbnede teksten endnu mere for mig: Det er skrevet et eller andet sted i Rusland, men når jeg læser det, så kunne det lige så godt være en dame, jeg går forbi i parken, min familie eller min chef eller mig selv, det handler om.

Det er, som om teksten spidsformulerer det samfund, vi har lige nu. Når jeg læser det, så tænker jeg "Det er sådan det er. Det er sådan det forholder sig". Men jeg har ikke rigtig kunnet sætte ord på det før. Det interessante i forestillingen er også, at den ikke giver nogen svar.

Hvis du går ind og ser en forestilling, som giver dig et præcist svar, så kan du enten forkaste det eller godkende det, men det kan du ikke helt med denne forestilling, for den går ind og diskuterer terrorisme i stedet for at diagnosticere, hvad terrorisme er. Det er det, der gør, at jeg - og forhåbentlig også de folk, der kommer ind og ser den – ikke rigtig kan slippe den. På den ene side siger den noget om dem, der udøver terror, men den siger også noget om dem, der er ofre for terror og måske sætter den lighedstegn mellem dem?

Hvis jeg skal fortælle anekdoter fra mit eget liv, så pendler jeg jo fra København til Odense hver dag (for at instruere forestillingen "Terrorisme", red.). Og da København er blevet beskrevet som er et muligt mål, så går jeg hver morgen og hver eftermiddag gennem det mest oplagte terrormål i Danmark – Københavns Hovedbanegård. Og så begynder jeg at overveje om at gå af bagvejen i stedet for af hovedindgangen. Det er

TERRORISME

Af Brødrene Presnjakov

åndssvagt – set i lyset af, at den procentuelle mulighed for at blive ramt af terrorisme er så forsvindende lille – det er simpelthen idioti at begynde at ændre sine vaner og sit liv. Men bare for en sikkerheds skyld, og det nævner jeg for min kæreste – og allerede der, hvor jeg begynder, at sige den slags ting til et andet menneske, kan man jo godt argumentere for at jeg er terrorist, fordi jeg ligesom de terrorister, der startede det hele – skaber frygt.

Kasper Munk:

I stykket er det en konkret bombetrussel, der sætter det hele i gang. Men ellers handler stykket ikke om terror i form af menneskers død eller tomme rygsække. Det handler om den frygt og angst, der er mellem mennesker i hverdagsituationer. Her er det ikke den ydre, men den indre trussel. Det er sådan et skræmmescenario af, hvor modbydelige mennesker kan være mod hinanden. Måske med den bedste vilje – det bedste hjerte. Men der er noget i vejen, hvis de midler, man bruger, for at bekæmpe systemet, går ud over andre: Som den gamle dame, der i bestræbelserne på at være den perfekte mormor bliver nødt til at slå sin svigersøn ihjel. Eller billedet af den perfekte elskerinde, der er nødt til at finde på nye og endnu mere sindssyge lege – og den perfekte elsker, der er nødt til at gå med på dem..

ARBEJDSSPØRGSMÅL

- Overvej hvordan medierne har indvirkning på vores opfattelse af, hvad der er terrorisme.
- Overvej grænserne for hvornår noget er terrorisme. Brug evt. eksempler fra forestillingen eller noget du selv har oplevet.
- Hvorfor tror du, mennesker terroriserer hinanden?

LINKS

<http://www.leksikon.org/art.php?n=2543> (Leksikonopslag om terrorisme)

<http://www.dr.dk/pubs/nyheder/html/nyheder/baggrund/tema2001/terror2/> (DR-temasider om terrorisme)

www.um.dk (Udenrigsministeriets hjemmeside)

<http://www.terrorismegyldendal.dk/> (Leksikalt opslag om terrorisme)

